

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

ГРММ ВЕЊО:	17. 01. 2022		
Орг. јед.			
05	463		

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

Одлуком Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-03-888/20, од 10.11.2021. године, именовани су чланови комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата **Јасмине Радојловић**, под називом: „**Ставови ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању**”

На основу одлуке Већа за медицинске науке, формирана је Комисија у саставу:

1. **Проф. др Владимир Јањић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник
2. **Доц. др Светлана Радевић**, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, члан
3. **Доц. др Немања Ранчић**, доцент и научни сарадник Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Фармакологија, члан

На основу увида у приложену документацију, Комисија подноси Наставно-научном већу следећи:

2. Извештај комисије о оцени научне заснованости теме докторске дисертације

2.1. Кратка биографија кандидата

Јасмина Радојловић рођена је 31.01.1972. године у Београду. Завршила је средњу Медицинску школу у Београду 1991. године, педијатријски смер са одличним успехом. 2001. године дипломирала на Филозофском факултету Универзитета у Београду, смер

Андрагогија. Поседује сертификат из области здравства и комуникације као и сертификат из психоаналитичке психотерапије деце и омладине. Завршила едукацију из исте области. Завршила посдипломске студије на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, смер соматопедија и одбранила своју Магистарску тезу под насловом „Породична средина и школски успех ученика са моторичким поремећајима” 2010. године. Године 2017. уписује трећу годину докторских студија на Факултету Медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, смер Превентивна медицина. Од 1991-1992. волонтирала у ДЗ „Савски Венац”, а од 1992-2006. стално запослена у ДЗ „Савски Венац” на месту педијатријске сестре у школском диспанзеру са високим образовањем. Учествовала у раду Радионице за репродуктивно здравље младих и изложила велики број радова на сусретима здравствених радника на Златибору, Лепенском виру и Аранђеловцу. Од 2007. године запослена у Високој медицинској школи струковних студија „Милутин Миланковић” у Београду као асистент, а од 2011. године као предавач за предмете Здравствена нега у Примарној здравственој заштити, Јавно здравље, Здравствено васпитање, Здравствено законодавство, Основи андрагогије у здравству, Социјална медицина, Методика и организација здравствене неге. Објавила је велики број радова у домаћим и страним часописима као аутор и коаутор.

2.2. Наслов, предмет и хипотеза докторске дисертације

Наслов: „Ставови ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању”

Предмет: Студија ће се бавити проценом ставова ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању.

Хипотезе:

1. Професори разредне наставе испољавају позитивне ставове према инклузивном образовању.
2. Постоје разлике у ставовима према инклузивном образовању између родитеља ученика типичног развоја и родитеља деце са тешкоћама у развоју.

3. Родитељи ученика типичног развоја исказују елементе забринутости за положај своје деце у инклузивним групама.
4. Социодемографске карактеристике родитеља (пол, ниво образовања, брачни статус, материјални статус) значајно утичу на њихове ставове према инклузивном образовању.
5. Ученици типичног развоја испољавају негативне ставове према деци са сметњама у развоју.
6. Забележене су значајне промене у ставовима професора разредне наставе, родитеља и ученика према инклузивном образовању у односу на истраживање спроведено 2017. године.

2.3. Испуњеност услова за пријаву теме докторске дисертације

Кандидат има објављене радове у часописима категорије M51 или више у којима је први аутор:

1. **Radojlović J**, Simović T, Nedović G. Poređenje stavova dece tipičnog razvoja prema deci sa smetnjama u razvoju u 2012. i 2017. godini. *Engrami*. 2019;41(2):6-20. **M51**
2. **Radojlović J**, Ilić-Stošović D, Đonović N. Aktivni i pasivni oblici roditeljskog angažovanja u dečjem učenju. *Teme*. 2015;39(4):1533-46. **M24**

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

Укључивање деце са сметњама у развоју у систем образовања захтева мултидисциплинарну стручну подршку и спремност за тимски рад. Да би се створиле могућности да дете са сметњама у развоју оствари своје потребе, неопходно је на што ранијем узрасту укључити га у заједницу и пружити му могућност активног учествовања у свим аспектима друштвеног живота. У развоју успешних инклузивних програма веома важну улогу имају ставови родитеља деце типичног развоја према инклузивном образовању, ставови деце типичног развоја према деци са тешкоћама у развоју, као и ставови наставника за прихватање одговорности према деци са тешкоћама у развоју, остваривање успешне комуникације, стабилност односа и пружање адекватне подршке

родитељима и деци са тешкоћама у развоју. Многе државе су се снажно определиле за укључивање деце са тешкоћама у развоју у активности прилагођене узрасту, укључујући и школовање. Међутим, подаци из литературе показују да у многим земљама света деца са сметњама у развоју похађају посебне школе и да су често потпуно искључена из образовања. Подаци о инклузивном образовању су ограничени. Такође, недостају информације о родитељским ставовима за инклузивно образовање и искуствима наставника о укључивању деце са тешкоћама у развоју у инклузивно образовање. Поједине студије показују да родитељи деце са тешкоћама у развоју фаворизују инклузивно образовање, а да су наставници школа оправдавали укључивање такве деце у смислу права детета, али су идентификовали три главна изазова: суочавање са различитим нивоом функционисања, потребу за посебним уређајима и обуком наставника, те оспоравање негативних реакција родитеља деце без сметњи у развоју. Друга пак истраживања сугеришу да родитељи деце са сметњама у развоју пријављују разне потешкоће, укључујући потешкоће у успостављању односа са стручњацима који пружају услуге за њихову децу, али и да имају различита очекивања у вези са тим односима наглашавајући важност емоционалних веза, попут емпатије са стручњацима и изражавају осећај стигме, док други пак чешће тврде да њихова деца имају право на одговарајуће образовне ресурсе. Поједине земље су начиниле значајне помаке на овом пољу, уводећи законску регулативу којом се регулише пружање услуга деци са сметњама у развоју.

2.5. Значај и циљ истраживања

Како би се идентификовали фактори који отежавају инклузивно образовање са циљем да се формулишу стратегије које могу побољшати укључивање деце са интелектуалним и развојним тешкоћама у систем образовања, неопходна су разна истраживања овога типа. Развој политика које подржавају такве стратегије могло би побољшати имплементацију.

Циљ студије

Студија ће се бавити проценом ставова ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању.

У складу са основним циљем постављени су следећи задаци у истраживању:

1. Испитати ставове професора разредне наставе према инклузивном образовању.
2. Утврдити структуру, динамику и функционалност породице ученика типичног развоја и деце са сметњама у развоју.
3. Испитати ставове родитеља ученика типичног развоја према инклузивном образовању.
4. Идентификовати социодемографске карактеристике родитеља (пол, ниво образовања, материјални статус) који утичу на ставове према инклузивном образовању.
5. Испитати ставове родитеља деце са тешкоћама у развоју према инклузивном образовању.
6. Утврдити разлике у ставовима родитеља ученика типичног развоја и родитеља деце са тешкоћама у развоју према инклузивном образовању.
7. Испитати ставове ученика типичног развоја према деци са тешкоћама у развоју.
8. Утврдити да ли постоје промене у ставовима професора разредне наставе, родитеља и ученика према инклузивном образовању у односу на истраживање спроведено 2017. године.

2.6. Веза истраживања са досадашњим истраживањима

Деца са сметњама у развоју представљају вулнерабилну групу којој друштво и држава придају посебну бригу и пажњу. Законом о основама система образовања и васпитања Републике Србије уведене су афирмативне мере за упис у школу за децу са сметњама у развоју. Бројне студије показују да се значајно повећао број деце са сметњама у развоју која се школују у редовним школама и да инклузивно образовање, у односу на сегрегирано образовање, нуди више могућности за развој социјалних, емоционалних и бихејвиоралних вештина деце са сметњама у развоју, али и деце типичног развоја кроз

развој разумевање и прихватање различитости. Стручњаци различитих профила би требало да се удруже како би идентификовали практична решења за изазове стварања инклузивног окружења за децу са посебним потребама. Улагање више ресурса и времена за развој и спровођење политике инклузивног образовања може унапредити инклузивно образовање.

2.7. Методе истраживања

2.7.1 Врста студије

Истраживање припада групи опсервационих студија, студија пресека.

2.7.2. Популација која се истражује

Популацију на којој ће се вршити истраживање ће чинити професори разредне наставе, родитељи ученика типичног развоја, родитељи деце са тешкоћама у развоју и ученици типичног развоја нижих разреда основне школе.

2.7.3. Узорковање

Истраживање ће бити спроведено у три основне школе (ОШ „Јосиф Панчић“, ОШ „Драгојло Дудић“, ОШ „Бранко Ћопић“) на територији Београда, као и у Заводу за психофизиолоше поремећаје и говорну патологију „др Цветко Брајовић“ Београд, након добијања сагласности директора основних школа и Етичког одбора Завода за психофизиолоше поремећаје и говорну патологију „др Цветко Брајовић“ Београд. Предвиђено време за истраживање је школска 2021/2022. година. Узорак ће чинити професори разредне наставе, родитељи ученика типичног развоја, ученици типичног развоја нижих разреда основне школе (узраста 7-11 година) и родитељи деце са тешкоћама у развоју чија су деца узраста 7-11 година и на третману су у Заводу за психофизиолоше поремећаје и говорну патологију „др Цветко Брајовић“ у Београду. Испитаници ће пре почетка истраживања бити упознати са циљем и процедуром истраживања и даће писану

сагласност за учешће у студији. Као инструмент истраживања, користиће се три врсте анкетних упитника (Упитник за наставнике, Упитник за родитеље и Упитник за ученике). Упитник за наставнике и Упитник за ученике су преузети из Магистарске тезе Студен Рајке која представља део пројекта „Образовање за друштво знања“ Института за Педагошка истраживања у Београду. Упитник за наставнике испитује у којој мери су наставници разредне наставе спремни да прихвате децу са сметњама у развоју, њихова искуства у раду са децом са сметњама у развоју и њихове предлоге који би допринели успешнијем раду са децом са тешкоћама у развоју. Такође упитник садржи и петостепену скала која се састоји од 22 тврдње које се односе на значај појединих психолошко-педагошких мера за успешно реализовање инклузивне наставе и факторе који могу бити отежавајући за инклузивни процес. Упитник за ученике испитује ставове ученика типичног развоја према деци са сметњама у развоју (спремност да прихвате децу са тешкоћама у развоју, да се друже са њима, да им помогну у току наставе и у ваннаставним активностима). Упитник за родитеље преузет је из докторске дисертације Николић Радмиле и садржи питања која се односе на: а) социоекономски статус породице; б) родитељску заинтересованост за школски успех деце; в) родитељску заинтересованост за помоћ деци у школском учењу; г) родитељску ангажованост у формирању радних навика за учење код деце); д) родитељску подршку деци у упознавању шире околине.

2.7.4. Варијабле које се мере у студији

Независне варијабле:

1. Социодемографске карактеристике родитеља (пол, структура породице, ниво образовања, материјални статус).
2. Социодемографске карактеристике професора разредне наставе (пол, дужина радног стажа)
3. Социодемографске карактеристике ученика (пол, разред који похађају, успех у школи, наставни план и програм који похађају).

Зависне варијабле:

1. Ставови професора разредне наставе према инклузивном образовању (спремност за инклузију, процена услова за инклузију, тешкоће и предности инклузивног образовања,

пружање подршке деци и родитељима за инклузивно образовање, значај примена психолошко-педагошких мера за успешно реализовање инклузивне наставе, процена фактора који могу бити отежавајући за инклузивни процес).

2. Ставови родитеља ученика типичног развоја према инклузивном образовању (позитиван, негативан, без става, заинтересованост за школски успех деце, ангажованост у формирању радних навика за учење код деце, ниво подршке коју пружају деци при учењу и социјалној комуникацији).

3. Ставови родитеља ученика са тешкоћама у развоју према инклузивном образовању (позитиван, негативан, без става, заинтересованост за школски успех деце, ангажованост у формирању радних навика за учење код деце, ниво подршке коју пружају деци при учењу и социјалној комуникацији).

4. Ставови ученика типичног развоја према деци са тешкоћама у развоју (позитиван, негативан, без става, спремност да прихвате децу са тешкоћама у развоју, да се друже са њима, да им помогну у току наставе и у ваннаставним активностима).

2.7.5. Снага студије и величина узорка

Употребом статистичког програма G*Power 3.1. за хи-квадрат (χ^2) тест, уз прихваћене вредности вероватноће грешке првог типа $\alpha = 0,05$ и снагу студије од 0,95, укупна величина узорка процењена је на 1300 испитаника.

2.7.6. Статистичка анализа

За приказивање података користиће се дескриптивне методе: табелирање, графичко приказивање, мере централне тенденције и мере варијабилитета. У статистичкој обради података, континуалне варијабле биће презентоване као средња вредност \pm стандардна девијација, а категоријске као пропорција испитаника са одређеним исходом. За поређење средњих вредности континуалних варијабли користиће се Studentov t-тест, односно алтернативни непараметријски тест (Mann Whitney тест) уколико резултати не прате нормалну расподелу, што ће бити утврђено помоћу Kolmogorov-Smirnov теста. Хи-квадрат (χ^2) тест биће коришћен за упоређивање разлика у учесталости категоријских варијабли.

За утврђивање повезаности између социодемографских, независних и зависних варијабли користиће се корелациона анализа и анализа варијансе (ANOVA). Повезаност зависних варијабли и низа независних варијабли испитиваће се биваријантном и мултиваријантном логистичком регресијом. Ризик ће се оцењивати помоћу величине OR (odds ratio), са 95% интервалом поверења. Статистички значајним сматраће се сви резултати где је вероватноћа мања од 5% ($p < 0.05$). Сви статистички прорачуни биће урађени помоћу комерцијалног, стандардног програмског пакета SPSS, верзија 18.0. (The Statistical Package for Social Sciences software (SPSS Inc, version 18.0, Chicago, IL)).

2.8. Очекивани резултати докторске дисертације

Очекујемо да професори разредне наставе испољавају позитивне ставове према инклузивном образовању. Такође, очекујемо да постоје разлике у ставовима према инклузивном образовању између родитеља деце типичног развоја и родитеља деце са тешкоћама у развоју. Очекујемо да родитељи деце типичног развоја исказују елементе забринутости за положај своје деце у инклузивним групама, као и да социодемографске карактеристике родитеља (пол, ниво образовања, материјални статус) значајно утичу на њихове ставове према инклузивном образовању. Такође, очекујемо да ученици типичног развоја испољавају негативне ставове према деци са сметњама у развоју. Очекујемо да је дошло до промена у ставовима професора разредне наставе, родитеља и деце према инклузивном образовању у односу на истраживање спроведено 2017. године.

2.9. Оквирни садржај дисертације

Студија ће се бавити испитивањем ставова ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању и идентификовањем фактора који отежавају инклузивно образовање са циљем да се формулишу стратегије које могу побољшати укључивање деце са интелектуалним и развојним тешкоћама у систем образовања. Очекује се да ово истраживање омогући примену добијених резултата истраживања за креирање едукативних програма којима ће се подстицати позитивни

ставови професора разредне nastave, родитеља и деце према инклузивном образовању, што представља значајан предуслов за успешну инклузију.

3. Предлог ментора

Комисија за ментора ове докторске дисертације предлаже **Проф. др Снежану Радовановић**, ванредног професора Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина.

Проф. др Снежана Радовановић, испуњава услове за ментора докторских дисертација, у складу са стандардом 9. за акредитацију студијских програма докторских академских студија на високошколским установама.

3.1. Компетентност ментора

Проф. др Снежана Радовановић поседује стручне и научне компетенције које су комплементарне са предметом истраживања и планираном методологијом.

Радови предложеног ментора који су у вези са темом докторске дисертације:

1. Janicijevic K, Kocic S, Radevic S, Jovanovic M, **Radovanovic S**. Socioeconomic Factors Associated with Psychoactive Substance Abuse by Adolescents in Serbia. *Frontiers in Pharmacology* 2017; 8: 366.
2. Mihailovic N, Vasiljevic D, Milicic V, Luketina Sunjka M, **Radovanovic S**, Milicic B, Kocic S. Discrepancy between Admission and Discharge Diagnoses in Central Serbia: Analysis by the Groups of International Classification of Diseases, 10th Revision. *Iran J Public Health*. 2020. 49(12):2348-2355.
3. Mitrasevic M, **Radovanovic S**, Radevic S, Maricic M, Zivanović Macuzic I, Kanjevac T. The Unmet Healthcare Needs: Evidence from Serbia. *Iranian J Public Health*. 2020; 49(9):1650-1658.

4. Ristic G, Nikolic AR, **Radovanovic S**, Radevic S. Atopic dermatitis: the impact of personality properties of affected children and parental styles of care. Eur J Dermatol. 2020;30(3):251-258.
5. Gajovic G, Kocic S, **Radovanovic S**, Simic Vukomanovic I, Janicijevic K, Radevic S. Prevalence of depression in elderly and relations to chronic diseases. Vojnosanit Pregl. 2021;78(5):504–510.
6. Kocić S, **Radovanović S**, Janićijević K, Radević S, Mihailović N, Sekulić M, Eger A, Janićijević Petrović M. Ten years of consumption of anti-glaucoma medicaments in Serbia. Vojnosanit Pregl. 2019;76(3):349-351
7. **Radovanović S**, Milić C, Kocić S. General characteristics of psychoactive substances consumption and abuse among high school population. Med Pregl 2010; LXIII (9-10): 616-619.

4. Научна област дисертације

Научна област: Медицина. Ужа научна област: Превентивна медицина.

5. Научна област чланова комисије

1. **Проф. др Владимир Јањић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник
2. **Доц. др Светлана Радевић**, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, члан
3. **Доц. др Немања Ранчић**, доцент и научни сарадник Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Фармакологија, члан

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

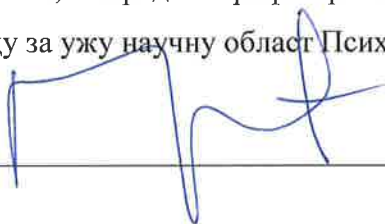
На основу увида у резултате досадашње научно-истраживачке активности и публиковане радове Јасмине Радојловић, комисија закључује да кандидат испуњава све услове да приступи изради докторске дисертације.

Предложена тема је научно оправдана и оригинална, дизајн истраживања прецизно постављен и дефинисан, а научна методологија јасна и прецизна. Ради се о оригиналном научном делу које има за циљ да испита ставове ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању.

Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу да прихвати пријаву теме докторске дисертације кандидата Јасмине Радојловић, под називом „Ставови ученика, родитеља и професора разредне наставе према инклузивном образовању” и одобри њену израду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

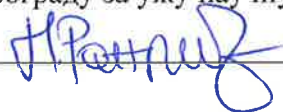
Проф. др Владимир Јањић, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, председник

Доц. др Светлана Радевић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, члан

Доц. др Немања Ранчић, доцент и научни сарадник Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Фармакологија, члан

У Крагујевцу, 29. 11. 2021. године